

kdod pa naj dobe potem vsi oni zado-
čenja, ki so zaradi svojega odločnega na-
povednega prepričanja, vključno najboljše kva-
fikacije in najlepšim uspehom sedeli v
rognanstvu v kakih zakonitih krajih? —
li ne uči izkušnja, da sedi najslabši uč-
eljski material na najlepših mestih? U-
jeveno! Kdo je dobil lepa mesta? Odpad-
iki in mlačneži! — Bilo bi nezaslišano, ko
taki močje zaradi svoje »skezanosti«
pet uživali one ugodnosti, ki so si jih bili
riborili pod nemškim režimom v škodo
arodno delavnih in inteligentnih zatiran-
ev prejšnje vlade! V sedanjih razmerah
esnično ni težko biti narodnjak, in »ske-
na« vrnitev v naše vrste se ne sme in
more škoditi nobenemu v zaslugi, am-
ak je ostudno in nečestno klečeplazenje
nasprotno smer od poprej!

— **Iz Maribora** nam poročajo: Go-
pod Osterc, bivši vojni kurat, sedaj ka-
lan v Zrečah, je imenovan za verouči-
elja na nemškem učiteljskem v Mariboru
a oba oddelka, t. j. za dosedanj ženski
temu novo pridružen moški. — Bivše
noško učiteljske; doslej seveda nemško,
o zanaprej slovensko. Za tozadevne
emške dijake so naredili oddelke pri
enskem zavodu pod skupnim vodstvom.

— **Sulvereinska šola v Spodnji Šiški.**
asebno Sulvereinsko ljudsko šolo v Spod-
ji Šiški razpuste. Prostore porabijo za
tanovanja uradništva novoustanovljenih
iradov.

— **Sulvereinske šole razpuščene.** Iz
elja nam poročajo z dne 25. t. m.: Na-
odna vlada SHS v Ljubljani je razpustila
o nemškega Sulvereina v Soštanju. —
emško štiri razredno ljudsko šolo v Bre-
čah so razpustili, ker je imela le 27 nem-
ških otrok. Nemško štiri razredno trško
judsko šolo v Ljutomeru so razpustili, uč-
eljsko pa se je dalo na razpolago vladi v
iradcu. Imela je le 15 nemških otrok.

— **160 primorskih sirot,** in sicer 100
lečkov in 60 deklic v starosti od 3 do
4 let, pride tekom meseca januarja v
Ljubljano. Milosrdne ljubljanske družine
prejmejo te sirote deloma za svoje; de-
oma včasno oskrbo.

— **Umrla je** koleginja Pavla Ma-
inkova, učiteljica na Viču poleg
Ljubljane. Blag ji spomin!

— **Iz Trčiča** na Gorenjskem poro-
ajo: Ker se je dosedanji učitelj Avgust
Minkuš odpovedal učiteljski službi, je
stopil na njegovo mesto kot suplent Va-
lav Deržaj, ki je služboval pred vojno
v Ostrožnem Brdu. To je tisti Deržaj, ki
a je podla duša, ko je bil v vojaški
službi, denuncirala in ponaredila podpis
ov. Jakoba Dimnika. Upamo, da kmalu
zsedimo tega denuncianta!

— **Nemška olka.** V »Slovenca« z dne
16. t. m. beremo: Učenec I. gimn. raz-
reda, Nemec, sin višjega uradnika, vpra-
ša v šoli dva slovenska součenca: »Ali
vesta, kako se bere SHS?« — »Ne!« —
»Pa povem vam jaz; to se bere:
Schweine - Hunde - Sammelstelle.« —
Slovenca ogorčena to povesta doma.
Drugi dan pride oni nemški učenec: »No,
saj sta me že zatožila, kaj ne? Ampak
ega si nisem jaz izmislil, ampak po naši
alici se tako splošno govori.« — Never-
etno, koliko ponižanja moramo Slovenci
rpeti še dandanes v lastni hiši!

Srednješolske vesti.

Občni zbor društva slovenskih pro-
sorjev se je vršil v nedeljo, dne 15. t. m.,
popoldne in popoldne. Občni zbor je v
imenu poverjenstva za uk in bogočastje
pozdravil nadzornik dr. Bezjak. Predsed-
nik se je zahvalil vsem činiteljem, ki so
podpirali društvo duševno in gmotno. —
Poročali so: tajnik dr. Debevc, blagajnik
tov. Maselj ter personalni referent tova-
riš Jeran. — Popoldne so razpravljali o
predlogih tov. M. Pirca (Maribor), dr.
Koruna (Ljubljana), dr. Smajda (Ljub-
ljana). Sprejel se je tudi predlog prof. Vad-
njala glede kooptacije primernih oseb v
društveni odbor. — Sestavila se bo spo-
menica na vlado SHS. — Odseke bodo
sklicali v najkrajšem času: odsek slavi-
stov dr. Debevc, klasičnih filologov tov.
Hočevar, modernih filologov dr. Gregori-
čev, zgodovinarjev dr. Žmavc, matemati-
kov tov. Mazl. V vseučiliško komisijo se
odpošljejo: dr. Debevc, dr. Grošelj, dr.
Kušar. — Končno se je vršila volitev: iz-
voljen je bil kot predsednik dr. Žmavc; v
odbor pa so bili voljeni tovariši: dr. De-
bevc, Jeran, Presl, Maselj, ravnatelj
Bevk, Osana, dr. Samsa, Pavlič, kot na-
mestniki Gačunov in Sodnik in kot pre-
glednika Računov dr. Kušar in Mazl. —
Glede na pozdrav nadzornika dr. Bezja-
ka pripominja poročilo v »Slovenskem
Narodu«: Neznajčajni ljudi pa ne gre
trpeti na tako važnih mestih našega šol-
stva. Zato kličemo ono resolucijo po od-
stranitvi takih mož zopet v spomin in od-
očno vztrajamo pri njej, sicer moramo iz-
rajati primerne konsekvence! —

**Razpust nemške gimnazije v Ko-
čevju.** Kako nepotrebna je bila nemška
gimnazija v Kočevju, kaže dejstvo, da je
letos na zavodu vpisanih samo 32 dija-
kov in 3 privatistke. Da bi bilo naravnost
neodgovorno za to peščico vzdrževati v
Kočevju višjo gimnazijo, kakor je to de-
lala pokojna Avstrija, je povsem jasno.
Zato je le odobravati, da je vlada sklenila
koncem tega tečaja nemško gimnazijo v
Kočevju docela razpustiti. Koncem zim-
skega tečaja 1918/1919 lahko dijaki pre-
stopijo na nemško gimnazijo v Ljubljani,
ki je tudi jako slabo obiskana.

Pouk in vzgoja dijaštva. Narodna
vlada je na svoji seji dne 18. t. m. raz-
pravljala o sredstvih, kako se naj dvigne
stopnja znanja našega dijaštva, ki je med
vojno jako trpelo, in opozarja na potrebo,
da vzamejo povsod pouk s primerno
energijo v roke in polagoma popravijo
zaostalost v vzgoji mladine. Stavljeni so
bili tozadevni konkretni predlogi, ki jih
bo poverjenstvo za uk in bogočastje po
možnosti upoštevalo.

**Razpis ravnateljske službe na ljub-
ljanski realki.** Na državni višji realki v
Ljubljani se oddaja ravnateljska služba z
zakonito določenimi prejemki. Prosilci za
to službo naj predložijo svoje redno opre-
mljene prošnje predpisanim potem višjemu
šolskemu svetu v Ljubljani do dne 30. ja-
nuarja 1919. Na zakasnele prošnje se ne
bo oziralo. — Poverjenstvo za uk in
bogočastje.

**Dunajski srednješolci za šolsko refor-
mo.** Z Dunaja poročajo z dne 24. t. m.:
Dunajski srednješolci so priredili minulo
sredo skupno demonstracijo, pri čemer je
prišlo do hudih spopadov s policijo, daš
so dijaki sami skrbeli, da se je vršil ob-
hod po mestu v redu, in niso dali povoda
nikakšnim izgreedom. Iz svoje srede so iz-
brali desetčlansko deputacijo, ki je šla na
deželni šolski svet in stavila naslednje za-
hteve srednješolcev: popolno koalicijsko
svobodo, ustanovitve šolskih občin, opu-
stitev prisilnih verskih obredov, torej šol-
sko reformo, ki naj pri njej vplivajo in od-
ločajo tudi učenci sami. Naglašali so, da
pri vsem tem nikakor ne sme trpeti pouk
in da postane učni red višjih razredov
primeren praktičnim časovnim razmeram.
Šolski svetnik dr. Januschke je izjavil, da
so disciplinirani predpisi brez dvoma za-
stareli, in da je treba dovoliti učencem
koalicijsko svobodo. Tudi reforma ponka
je neobhodno potrebna. Srednješolcem se
morajo na vsak način priznati gotove dr-
žavlanske pravice, saj so se v velikem
številu bojevali za domovino. Tozadevno
skličejo v kratkem enketo, ki se je udelež-
ezen profesorjev in zastopnikov dežel-
nega šolskega sveta tudi zastopniki sred-
nješolcev.

Književnost in umetnost.

Glasbena Matica v Ljubljani. Pevski
zbor (moški) je izvolil za svojega pred-
sednika tov. Andreja Rapčeta, učitelja
v Ljubljani. V odboru so tudi ljubljanski
tovariši: Vendelin Sadar, Alojzij Račič,
Ljubo Dermelj in Josip Tratar.

»Popotnik« objavlja v zadnji številki
letošnjega (39.) letnika to vsebino: 1. F.
Krajnc: P. Natorpova socialna pedagogi-
ka. 2. Pavel Flere: Oblastvena ureditev
socialnega skrbstva. 3. Frančev: Iz Bol-
garskega šolstva. 4. Dr. Ivan Lah: Pater
Hipolit in njegov »Orbis Pictus«. 5. Iz
šolskega dela: Nekaj navodil za pravo-
pisje. — Spisje v ljudski šoli. — 6. Fr.
Koebek: Narodno blago. Slovenski pre-
govori, prilike in reki. 7. Slovstvo. 8. Raz-
gled: Kultura. — Šolstvo. — To in ono.
— Dosedanji »Popotnikov« urednik, tov.
M. J. Nerat, se poslavlja od lista s temi
skromnimi besedami: »Z završenim 39.
letnikom zaključujem svoje uredniško de-
lovanje. Bil sem s podjetjem kar od spo-
četka v tesni zvezi in mu kot urednik po-
svečal nad polovico svojega življenja
skromne svoje sile. Starost pa mi je za-
gradila daljino delovanje na tem potu. Iz-
ročam torej uredništvo naše pedagoške
revije mlajšim, čilim in spretnejšim ro-
kam, poslavljajoč se od predragega mi
»Popotnika« z gorečo željo, da se list
pod novim vodstvom naprej razvija v
prid šolstva mlade Jugoslavije in v čast
učiteljskega slovenskega.« — Kar je tova-
riš Nerat storil dobrega za »Popotnika«
— in tega je obilo! — to je storjeno v
korist našega šolstva. Bil je naš duševni
vodnik in temu plemenitemu poslu je
žrtvoval vse svoje sile. Učiteljstvo mu
ohrani hvaležen spomin z iskreno željo,
naj se tov. Nerat še mnogo zdravih let
veseli napredka in razvoja našega »Po-
potnika«! Ta prehaja sedaj v roke tov. P.
Flere, ki je bil že doslej listu glavna
opora. Prepričani smo, da je dobil Nerat
sposobnega namestnika, ki je v pedago-
ških vprašanjih vsestransko poučen. Zato

stavljamo vanj vse nade, uverjeni, da bo
vse naše vrste krepko vodil v duhu mo-
derne znanosti ter po zahtevah našega
časa! Tov. Flere je mlad, inteligenčen in
deloljuben pedagog, poln energije in ini-
ciative. Delegacija Zaveze mu je izročila
uredništvo »Popotnika« v trdni veri, da je
pogodila pravega moža. Mi želimo svo-
jemu časnikarskemu tovarišu najlepših
uspehov in od strani javnosti — pravične
in objektivne sodbe, kakršne mi, žal,
mnogokrat pogrešamo!

Vse francoske umetnine iz nemških
muzejev hočejo po zahtevi akademije le-
pih umetnosti v Parizu odpeljati Francozi
kot odškodnino za škodo, ki so jo napra-
vili Nemci na zasadenem ozemlju na
umetnih zgradbah.

Nova ilustrovana knjiga za mladino.
Izšel je v založbi »Društva za zgradbo
Učiteljskega konvikta v Ljubljani« četrti
zvezek Ganglovih Zbranih spisov za mladi-
no. Str. 100. Cena vezanemu izvodu
2 K. V tem zvezku je zbranih 8 spisov
pripovedne vsebine. Priporočamo!

Zadnje vesti.

ZBOROVANJE UPRAVNEGA ODBORA ZAVEZE.

Danes od 8. ure zjutraj dalje zboruje v
magistratni dvorani v Ljubljani upravni
odbor Zaveze pod predsedstvom tovariša
L. Jelenca.

Po poročilu tov. E. Gangla o našem
položaju je upravni odbor sprejel več
predlogov, ki jih je deputacija takoj od-
nesla na poverjenstvo za uk in bogo-
častje. Predlogi se glase:

I.

Izvoli se takoj deputacija treh članov,
ki naj gre še tekom seje do g. poverjenika
za uk in bogočastje ter ga prosi jasnega
in nedvoumnega odgovora na vprašanje,
hoče li Narodna vlada nemudoma skleniti
izenačenje in začasno regulacijo službenih
prejemkov učiteljstva in hoče li to uredi-
tev izvesti tako, da bo odgovarjala našim
v spomenici z dne 2. novembra t. l. izraže-
nim zahtevam in izjavam vseh članov Na-
rodne vlade, ki so jo podali učiteljskim
deputacijam?

Na podlagi odgovora, ki nam ga pri-
nese deputacija, sklepajmo potem o na-
daljnjih svojih korakih, ki bodo posledica
doblenega pojasnila.

V to deputacijo predlagam: tov. pred-
sednika Jelenca ter tov. upravna odborni-
ka Rafsja in Aichholzerja.

Predlagam, da se tej deputaciji pri-
druži tudi zastopnik Slomškove Zveze, to-
variš Fabinc.

II.

Glede šolskega nadzorstva vztrajamo
na 3. in 4. točki spomenice, ki smo jo
sprejeli dne 2. novembra in izročili v roke
predsednika Narodne vlade dne 3. novem-
bra letos. — Pričakujemo, da naših načel
poverjenstvo za uk in bogočastje ne bo
prezrlo, ker govori spomenica tudi v ome-
njenih dveh točkah popolnoma jasno in ne-
dvoumno, izrečno poudarjajoč, da se z
drugače izvedenimi imenovanji ne bi mo-
gli sirinjati.

Poudarjamo, da je doba okrajnim šol-
skim nadzornikom na bivšem Stajerskem
že davno potekla, onim na bivšem Kranj-
skem pa mine s tekočim letom. Zato je
imenovanje novih nadzornikov na podlagi
naše spomenice iz stvarnih ozirov nujno
potrebno. Enako govori nujnost položaja
za imenovanje vseh nadzornikov na biv-
šem Koroškem, kakor bo to imenovanje
tako potrebno, ko to dovolijo razmere na
bivšem Primorskem s Trstom vred.

Solidarni se izjavljamo s svojimi sred-
nješolskimi tovariši, ki pravijo v svoji spo-
menici, predloženi Narodni vladi, da v Ju-
goslaviji, ne smejo šolstva več voditi in
nadzirati moške (nadzorniki), ki so se te-
kom vojne osebno kompromitirali za nem-
ško-avstrijski sistem. Zato izjavljamo, da
višjima šolskima nadzornikoma, dr. Janku
Bezjaku in dr. M. Opeki ne moremo pri-
znati moralne opravičenosti, vršiti nad-
zorstvo našega šolstva. Udeležba na urad-
nih poslih, ki bi jih vodila ali izvrševala
omenjena gospoda, je učiteljstvu s stanov-
sko-zavednega stališča nemogoča.

III.

Narodna vlada SHS v Ljubljani je
imenovala za predsednika višjega šolske-
ga sveta prof. Antona Sušnika, za pod-
predsednika pa prof. dr. Ilesiča. Ne da bi
hotel demonstrirati proti imenovanima
gospodoma profesorjema, izjavljamo, da
se s tem imenovanjem ne strinjamo, in si-
cer iz teh razlogov:

1. To imenovanje se je izvršilo brez
vednosti tako srednješolske kakor ljudsko-
šolske organizacije; je torej čin avtokra-
cije, nikakor pa ne odgovarja principom
demokracije, ki bodi glavni temelj naše
mlade države, kakor je to tudi poudarjal

regent Aleksander v svojem odgovoru na
adreso Narodnega Vjeca dne 1. t. m. v iz-
rečni izjavi, da hoče vedno zvest ostati
široko demokratičnim načelom. S tem ime-
novanjem je to demokratsko načelo kruto
kršeno, ker se je izvršilo brez znanja stro-
kovnih organizacij, katerih člani bodo
imeli z višjim šolskim svetom odločno
največ posla.

2. S tem imenovanjem so ljudskošol-
sko in meščanskošolsko učiteljstvo popol-
noma prezrli, ker ni niti predsednik, niti
podpredsednik vzet iz naših vrst, dasi je
imenovano učiteljstvo v pretežni večini
nasproti srednješolskim tovarišem. Po
principih demokracije, enakosti in pro-
porca bi moralo vsaj mesto predsednika
pripadati članu naše organizacije, sedaj
smo pa iz predsedstva višjega šolskega
sveta popolnoma izključeni. To dejstvo
zbuja v nas opravičeno prepričanje, da ni
bilo imenovanje izvršeno na temelju ob-
jektivnosti, zato do imenovanega pred-
sedstva ne moremo imeti zaupanja.

3. Vsaka korporacija, ki je sestavljena
in hoče posloovati na temeljih demokracije,
voli predsedstvo samo iz plenuma. Tudi
to najprimitivnejše pravilo zdrave ustav-
nosti in demokracije so s tem imenova-
njem popolnoma prezrli.

4. Z ozirom na vse navedeno je
upravičena naša zahteva, da se to ime-
novanje razveljavi in v smislu demokra-
cije poveri strokovnim organizacijam vse-
ga učiteljstva, naj nominirajo za predse-
dnika in podpredsednika višjega šolskega
sveta svoja dva kandidata.

IV.

V slovenskem delu Jugoslavije je
okroglo število 3000 glav ljudskošolskega
učiteljstva, srednješolskih profesorjev je
pa največ 360. A v višjem šolskem svetu
ima naše število (3000) dva zastopnika,
kakor jih dobi 360 profesorjev tudi dva.
To ni pravično! Tem manj je to pravično,
ker stopi proti dvema našima članoma
višjega šolskega sveta večina manjšine
profesorjev, ki ne dobe le dveh članov po-
tom izvolitve, ampak imajo še sedaj 4
profesorje, ki so višji šolski nadzorniki
(dr. Bezjak, dr. Opeka, dr. Poljanec, dr.
Grafenauer). Vrh tega sta predsednik in
podpredsednik višjega šolskega sveta tudi
profesorja, tako da bodo imeli profesorji,
ki jih je 360, 8 zastopnikov, mi pa, ki nas
je 3000, bomo imeli samo — dva! Tudi
g. poverjenik je profesor in še eden go-
spod, ki je pridružen višjemu šolskemu
svetu, je profesor! Skupaj imamo 10 pro-
fesorjev na poverjenstvu, oziroma na viš-
jem šolskem svetu, a mi naj bi se zadovo-
ljili zgolj z ubornim številom svojih dveh
zastopnikov! Na poverjenstvu samem ni
sploh nobenega ljudskošolskega učitelja,
medtem ko je tam stalno 6 profesorjev!

Proti taki sestavi višjega šolskega
sveta in proti takemu preziranju našega
stanu moramo najodločnejše ugovarjati.
Ugovarjati moramo pa tudi proti načinu
vclitev v višji šolski svet, ki je bilo treba
z njimi tako hiteti, da je bila splošna ude-
ležitev nemogoča, a katerih izid še danes
ni dognan, in ker je bila njih čistost vsaj
iluzorična, ako ne onemogočena.

Iz teh razlogov zahtevamo:

1. Z ozirom na število našega stanu
gre ljudskošolskemu učiteljstvu tako na
poverjenstvu kakor v višjem šolskem
svetu drugačno zastopstvo, nego mu je
priznано sedaj, oziroma ki ga sploh nima.

2. Upravičenosti in utemeljenosti se-
danje sestave višjega šolskega sveta ne
priznamo.

3. Ta sestava naj se v soglasju s pri-
zadetimi strokovnimi organizacijami na-
novo uveljavi, kakor to zahteva pravič-
nost in enakopravnost.

4. Sedanje volitve naj se anulirajo in
na podlagi novega ustavnega statuta raz-
pišejo in izvedejo nove po načelu enako-
sti, tajnosti, direktnosti, splošnosti in pro-
porca.

V.

Dne 12. t. m. je zborovala na poverje-
ništvu za uk in bogočastje enketa glede
udeležbe šolskega mladine pri telovadbi na
raščaja telovadnih društev »Sokol« in te-
lovadnih odsekov »Orel«.

V tej enketi so bili zastopniki pover-
jenstva za socialno skrbstvo, dalje zastop-
niki Slovenske Sokolske Zveze in Zveze
Orlov, niso pa bili na to posvetovalje
vabljeni zastopniki nobene učiteljskih or-
ganizacij, dasi bi vendar te morale priti do
besede, kadar in kjer je govor o vzgoji
šolske mladine. Ako se stavlja na učitelj-
stvo opravičene dolžnosti glede intenziv-
nega poučnega in vzgojnega delovanja se-
aj, ko sta zaradi vojnih divjih razmer
pouk in vzgoja toliko trpela, smemo zahte-
vati, da nam priznajo tudi nekaj pravic,
kadar razpravljajo o vzgoji šolske mladi-
nine.

Ker se to ni zgodilo, smo opravičeni
proti temu ugovarjati ter se ne moremo z